

І.В. Самойлюкевич,
кандидат педагогічних наук, доцент;

Ю.В. Огороднійчук,
студентка
(Житомирський державний університет)

ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНО-ДИСКУСІЙНИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ У ВИЩОМУ МОВНОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ НА ПОЗААУДИТОРНИХ ЗАНЯТТЯХ ПРОБЛЕМНИХ ГРУП ЗА ІНТЕРЕСАМИ

Автори статті пропонують технологію формування комунікативно-дискусійних умінь студентів вищих мовних закладів освіти на позааудиторних заняттях проблемних груп за інтересами. Ця технологія функціонує на основі розробленого алгоритму, що відповідає стадіальності розвитку комунікативно-дискусійних умінь. Автори наводять приклад заняття проблемної групи з громадянської освіти, на меті якого є розвиток комунікативно-дискусійних умінь студентів.

Програма курсу сучасної англійської мови для студентів педагогічних інститутів та університетів передбачає підготовку висококваліфікованих викладачів англійської мови, що вільно володіють цією мовою [1]. Це передбачає формування у студентів комунікативної компетенції на рівні С1-С2, визначених рекомендаціями комітету з питань освіти при Раді Європи [2]. Випускник вищого мовного навчального закладу повинен володіти монологічним та діалогічним мовленням у ситуаціях неофіційного та офіційного спілкування з професійно-педагогічної, суспільно-політичної, культурної та побутової тематики.

Кінцевими вимогами комітету з питань освіти при Раді Європи та програми курсу англійської мови для студентів мовних вищих навчальних закладів до рівня сформованості комунікативної компетенції середнього та старшого рівня навчання є, зокрема, вміння брати участь у бесіді проблемного характеру та дискусії, вільно користуватися різними функціональними типами діалогу та монологу, здійснювати реалізацію комунікативних намірів для встановлення та підтримання контакту, з'ясування точок зору, повідомлення інформації, вираження згоди/незгоди, бажання/прохання, висловлювання своєї точки зору, оцінки тощо. Ці вимоги, відповідно, і зумовлюють актуальність нашого дослідження, мета якого – розробити ефективну технологію формування комунікативної компетенції студентів мовних вищих навчальних закладів та розробити алгоритм функціонування цієї технології на заняттях проблемних груп за інтересами.

Навчання ефективного мовленнєвого спілкування, насамперед дискусії, в процесі вивчення іноземної мови є однією з актуальних галузей досліджень. Дискусія надає індивіду можливість самовираження, прояву своїх духовних якостей, системи поглядів та цінностей, а тому відповідає не тільки пізнавальним, комунікативним, але й індивідуальним потребам студентів. Вона передбачає природне спілкування в аудиторії, що мотивується суб'єктивним бажанням студента взяти участь у процесі спілкування, завдяки чому відбувається активізація творчих можливостей студента, формування у них комунікативно-дискусійних умінь (КДУ), і як результат – засвоєння іноземної мови. Комунікативно-дискусійні вміння несуть у собі подвійне навантаження. Вслід за Топтигіною Н.М., КДУ можна поділити на дві групи. По-перше, це комунікативні вміння, які розглядаються на рівні мовленнєвої дії (продукції) та на рівні адекватного сприйняття (рецепції); а по-друге, це дискусійні вміння, які передбачають самостійний пошук аргументів для доказу своєї точки зору та вміння чітко, логічно формулювати свої думки, робити узагальнення, проводити аналогії [3].

Ці концептуальні положення реалізуються у вищому мовному закладі освіти на заняттях з англійської мови, та і на позааудиторних заняттях проблемних груп за інтересами. Дійсно, на різних етапах навчання часто виникає необхідність у англійськомовних акціях, присвячених гострим існуючим або виникаючим у ході навчання проблемам. З цією метою створюються проблемні групи за інтересами, які дають можливість краще розібратися в проблемі, обміркувати всі її аспекти [4]. Оскільки дискусія є обговоренням будь-якого суперечливого питання з метою з'ясування різних точок зору [5], то саме під час занять у проблемних групах за інтересами можливий належний та цілеспрямований розвиток КДУ. Крім того, така форма позакласної роботи створить умови для врахування індивідуальних потреб і здібностей учня, а також сприятиме формуванню умінь співробітництва в команді на основі використання можливостей особистості та колектива.

Вивчення досвіду організації позааудиторної роботи волонтерами Корпусу Миру в Житомирському державному університеті ім.І. Франка доводить, що цікавими та ефективними у розвитку КДУ для студентів будуть такі проблемні групи за інтересами: лінгво-країнознавчий гурток, який має ознайомити студентів з особливостями культури, традиціями та побутом населення англійськомовних країн; проблемна група з громадянської освіти (Civics), яка зосередить увагу студентів на важливих аспектах життя демократичного суспільства; проблемна група з публічного мовлення (Public speaking), метою якої є розвиток умінь публічного мовлення студентів, з елементами обговорення пов'язаних з цим проблемних питань, які хвилюють студентів.

Ефективною технологією для розвитку комунікативно-дискусійних умінь студентів ми вважаємо технологію комунікативної майстерні. Під комунікативною майстернею ми розуміємо вид організації позааудиторної роботи з іноземної мови, метою якої є формування умінь комунікативної компетенції і який будується відповідно до стадіальності формування певних умінь. Саме ця технологія дає можливість студентам реалізувати свої комунікативні наміри та, за наявності різноманітних форм проведення, викликає інтерес і бажання працювати, а також стимулює процес спілкування.

Функціонування комунікативної майстерні відбувається на основі алгоритму, який відповідає стадіальності формування комунікативно-дискусійних умінь, а саме:

1. Мовна / Смысловая антиципація проблемного матеріалу;
2. Презентація проблемного матеріалу;
3. Рецептивне-репродуктивне опрацювання проблемного матеріалу;
4. Продуктивне опрацювання проблемного матеріалу.

На основі запропонованого нами алгоритму розглянемо етапи проведення заняття проблемної групи з громадянської освіти, метою якої є формування КДУ під час дискусії на тему "The keys to a civil society".

1. Смысловая антиципація проблемного матеріалу.

Say how the process of globalization affects us. Does it bring people from different nations closer? What possible consequences can you find in this process?

Студенти висловлюють свої припущення щодо можливих наслідків глобалізації. Вчителю необхідно підвести студентів до обговорення проблем дискримінації на основі кольору шкіри, походження, освіти, статевої приналежності.

2. Презентація проблемного матеріалу.

Вчитель пропонує студентам картинки, на яких зображені чоловіки та жінки у звичних побутових/ділових ситуаціях.

3. Рецептивне-репродуктивне опрацювання проблемного матеріалу.

a) Look at the pictures displayed on the table. Choose those that you think bare some gender issues in them. Prove and support your choice. If you do not agree with the choice of your groupmate, you may voice your idea.

Студентам потрібно відібрати ті картинки, які виявляють гендерні проблемні ситуації (чоловік у ролі керівника, жінка, що прибирає у домі). Кожен студент має обґрунтувати свій вибір.

b) Look at the lists of words. Write male, female or male and female beside each word or phrase in each list according to whether you think the word refers primarily to a man or a woman or refers equally to both.[6:47]

Personality or Character

<u>Professions:</u>	<u>Activities:</u>	<u>Traits:</u>
Cook	Sewing	Shy
Mechanic	Hammering	Aggressive
Gymnast	Writing a letter	Inflexible
Teacher	Serving dinner	Emotional
Clergy	Grading exams	Athletic
Director	Washing dishes	Graceful
Cabinet Minister	Giving a public speech	Impersonal

Учні пропонується встановити, чи характерне це слово лише для людей чоловічої статі, або лише для жіночої, або двом одночасно. Пропонується також мати в аудиторії монолінгвістичний словник, щоб з'ясувати значення незрозумілого слова, якщо таке є.

4. Продуктивне опрацювання проблемного матеріалу.

Now let's compare your lists and decisions that you have made. Discuss why this is so during the panel discussion talk.

Викладач (фасилітатор) обирає із складу групи 3-4 особливо активних учнів, експертів. Кожен з них по черзі висловлюється з кожної із трьох позицій наданого списку. Після цього аудиторія ставить запитання до експертів, обговорюються спірні моменти. Викладач або учасники дискусії підводять підсумки.

So, now we know that gender issues do exist in our society and we must do our best to get rid of them as they lead to discrimination.

На завершення студентам пропонується зробити дослід на обрану тему – знайти історичні випадки дискримінації на основі статевої приналежності.

Отже, запропонована технологія формування комунікативно-дискусійних умінь – комунікативна майстерня – пропонує поетапний розвиток КДУ і за умов систематичного проведення забезпечить сформованість даних умінь на рівні С1. У перспективі наше дослідження може бути спрямоване на розробку занять інших проблемних груп за інтересами на основі виділеного нами алгоритму з метою формування КДУ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Програма з англійської мови для університетів / інститутів (п'ятирічний курс навчання): Проект / С.Ю. Ніколієва, М.І. Соловей, Ю.В. Головач та ін. – British Council, 2001. – 256 с.
2. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Cambridge University Press, 2003.
3. Топтигіна Н.М. Навчання дискусії на матеріалі художніх текстів у процесі вивчення англійської як другої іноземної мови. Дис... кан. пед. наук. – Київ, 2004. – С. 29-30.
4. Калініна Л.В., Самойлюкевич І.В., Березенська Л.І. English after classes: метод. посіб. Кн. 3. – Харків: Веста: Ранок, 2003. – 192 с.
5. Толковий словарь русского языка / Под ред. Д.Н. Ушакова. – М., 1992. – Т.1. – С. 1040.
6. A key to a civil society // Journal for teachers of English. – English teaching forum, volume 37, April–June, 1999.

Матеріал надійшов до редакції 16.04.2005 р.

Самойлюкевич І. В., Огороднійчук Ю. В. Технологія формування комунікативно-дискусійних умінь студентів вищого мовного закладу освіти на позааудиторних заняттях проблемних груп за інтересами.

Автори статті пропонують технологію розвитку комунікативно-дискусійних умінь на основі алгоритма, що відповідає стадіальності формування даних умінь. Автори пропонують розробку вивільного заняття проблемної групи по громадянському освітанню, метою якого є формування комунікативно-дискусійних умінь в процесі обговорення соціальних проблем.

Samoylyukevich I.V., Ogorodnychuk Yu.V. Technique for the formation of discussion skills of students of linguistic university at session of special interest groups.

The authors of the article offer a technique for the development of students' discussion skills based on the algorithm suggested. It is worked out with due regard for the stages of the skill formation. The authors offer a session plan for the special interest group "Civics" aimed at developing students' discussion skills on civic issues.